

"UKRAINIAN LABOR NEWS"

Printed and published tri-weekly by the Workers and Farmers Publishing Association, Limited, a joint stock company, incorporated under the laws of Manitoba, at its head office and place of business, at the corner of Pritchard Avenue and McGregor Street in the City of Winnipeg, Manitoba.

Subscription per year \$4.00 Telephone: 51 465

"УКРАЇНСЬКІ РОБІТНИЧІ ВІСТИ"

Газета для робочого людю — виходить три рази на тиждень: у вівторок, четвер і суботу. Видає Робітничо-Фармерське Видавниче Товариство, інкорпороване в Манітобі. Редакція, адміністрація і друкарня містяться в Укр. Роб. Домі, на ро-ві вулиці Прічард і Макгрегор, у Вінніпегу, Ман.

Передплата на рік \$4.00 Адреса: UKRAINIAN LABOR NEWS, Cor. Pritchard Ave. and McGregor St., Winnipeg, Man., Canada.

Непомічених в газеті рукописів не звертається, хіба що дописувачеві вказано, що бажало звороту свого рукопису на случай його неповищення та залучити поштовий стемпель на його переписку.

ЗБУДУЙМО УКРАЇНСЬКИЙ РОБІТНИЧІЙ ДІМ В ТОРОНТО!

ВИДЗВА ЦЕНТРАЛЬНОГО ВИКОНАВЧОГО КОМПІТЕТУ ДО ВСІХ ВІДДІЛІВ І ТОВАРИСТВ ТУРФДІМ!

Дорогі Товариші й Товаришкни! Від довгого часу провадиться вже балачка в пресі й устрою про будову Укр. Роб. Дому в Торонто. Взагалі, балачки було вже про цю справу більше, чим нам вистало. Час вже перейти від балачки до діла.

Наші товариші в Торонто почали вже будову Укр. Роб. Дому, який має бути скінчений весною. Однак скінчення початої будови залежить від діяльності цілої нашої організації та її загального членства.

Багато писалося вже про це, чому ціла наша організація повинна негайно поспішити з допомогою будови Укр. Роб. Дому в Торонто. Минуволі і сегоднішній з'їзди ТУРФДІМ сказали також своє слово в цій справі. І на цему місці ми ще раз стверджуємо, що не тільки наша організація (ТУРФДІМ), але братні робітничо-фармерські організації, всі читачі й читачки нашої преси, всі симпатичні робітничо-фармерського організаційно-освітнього руху повинні дружно поспішити з допомогою будови Укр. Роб. Дому в Торонто.

Торонто — величезний індустріальний і торговельний центр Канади. Там є велика скількість робітництва, серед якого великий процент українського. Але тому, що Торонто — величезне місто, то серед його працюючого населення страшенно поширені всі роди деморалізації. Гурток свідомих організованих українських робітників завзято бореться з цим страшним злом. Наші товариші своєю завзятою працею, не маючи самі притулку, зуміли втримати діточу школу, виховати славної мистецької колектив молоді, який об'їхав з великим успіхом східну Канаду, зуміли зорганізувати сильний відділ Р.З.Т., поширити робітничо-фармерську пресу. І все це зробилося в дуже тяжких умовах, у рентованому, невідповідному десь на четвертому поверсі приміщенні й при тім дорого оплачуваному. На кожну виставу приходилося й приходиться винаймувати саяло за дуже високу ціну й то не у відповідні дні.

Щоб далі організація могла розвиватися й лунати доволі себе робітництво, треба приміщення, треба мати театральну саяло, приміщення для школи, для сходин, для кооперативи, треба, щоб організація мала для свого повного розпорядження будинок на кожний день і на кожне підприємство, щоб загально українське робітництво знало, де його організаційний і культурно-освітній осередок.

На останньому з'їзді ТУРФДІМ справу будови Укр. Роб. Дому поставлено руба, зроблено її ударною й ухвалено першу до виконання. З'їзд ухвалив, що місяць від 15. лютого до 15. березня 1927 р. є місяць кампанії по цілій Канаді на користь будови Укр. Роб. Дому в Торонто. А цей місяць вже не далеко. Вже менше як два тижні лишилось до 15. лютого. А коли ви читатимете ці рядки, то лишилось майже тиждень.

Час для підготовки короткй, хіба згідно з ухвалою з'їзду віддані вже поробили всієї підготувчі кроки. Коли-ж ні, то беріть, товариші й товаришкни, зараз за роботу енергично. Формуйте комітети для переведення кампанії у вашій місцевості. Прилагодьте ряд представлень, концертів, концерт-митингів та інших підприємств і весь дохід дайте на будову Укр. Роб. Дому в Торонто. Об'єднайте для цієї праці всі заряди всіх секцій ТУРФДІМ, запросіть заряди Р.З.Т. й інших робітничих чи фармерських організацій, якщо такі є у вашій місцевості. На концертах, представленнях і митингах поясніть українській працюючій громаді значення наших інституцій і чому ми повинні поспішити з допомогою будови Укр. Роб. Дому в Торонто.

Візьміть за приклад таку маленьку місцевість, як Кенора, Онт. Пару років тому назад там не було ще робітничої організації. Нині гурток свідомих, ширин товаришів збудував там прекрасну інституцію і на її відкритті зійшлася майже вся українська робітнича громада Кенори та склала близько 700 доларів на сплату дову. Це підлясть ще більшого завзяття товаришам до праці, бо вони побачили, що робітництво зрозуміло й оцінило їх працю. А у нас у самому ТУРФДІМ є тисячі членів і членкинь. Коли ми дружно поспішимо з допомогою торонтоносним товаришам, коли вони побачуть, що робітничо-фармерська громада стоїть за ними не словами, але й ділами, то вони подеспетять свої сили й завзяття та з весною у них буде пишати прекрасна інституція, рисунок якої ви бачите на іншому місці цього числа нашої газети.

Одночасно поведіть в цій місяці ударну кампанію за збільшенням членства ТУРФДІМ. Кожний робітник, що жертував на будову Укр. Роб. Дому в Торонто від \$5.00 і більше — тим самим може стати членом ТУРФДІМ, тоб-то членом його відділу своєї місцевості, розуміється, якщо він годиться із статутом ТУРФДІМ. Кожна робітниця, що жертувала на Укр. Роб. Дім в Торонто від 1 долара й вище — може стати членкинею відділу Жіночої Секції.

Пояснюйте це, товариші й товаришкни, широко всім присутнім на ваших підприємствах і, закликаючи їх жертувати на будову Укр. Роб. Дому в Торонто, закликайте одночасно ставати членами й членкинями ТУРФДІМ, цієї одиної культурно-освітньої організації серед українських працюючих мас в Канаді.

Готуйтеся-ж до цієї кампанії в місяці від 15. лютого до 15. березня (марта) негайно. Коли до вас наспіють листи для збір-ки жерв, то жертуйте не лише самі, але займіться колекцією серед своїх сусідів та знайомих. Всі жервти посилайте до Центрального Виконавчого Комітету ТУРФДІМ у Вінніпегу на а-

дресу: Ukrainian Labor-Farmer Temple Association, Cor. Pritchard and McGregor St., Winnipeg, Man.

Пишіть про хід кампанії у вашій місцевості до своєї газети. Докладіть всіх зусиль, щоб робітничо-фармерська організація збагатилася ще одною великою інституцією в Канаді, українським робітничим в Торонто і їх діти, щоб мали свою школу, а українські працюючі маси східної Канади щоб мали свій організаційно-освітній центр!

Тож всі дружно беріться за роботу! За Центральний Виконавчий Комітет ТУРФДІМ. Т. КУЛЬЧИЦЬКИЙ, голова. М. ШАТУЛЬСЬКИЙ, секретар.

РОБІТНИКИ ТОРОНТА З ЕНТУЗІАЗМОМ ПРИНЯЛИ УХВАЛУ З'їЗДУ ТУРФДІМ.

Коли повидва відозва була вже написана й набрана, наспіла з Торонто до "Укр. Роб. Вістей" телеграма такого змісту: "Недільний (30. січня — Ред.) митинг випав успішно. Присутних понад шістьсот осіб. Рішення з'їзду прийнято з ентузіазмом. Зібрано в дотках-і позичках близько півтотрі тисячі доларів. План місячної кампанії на укінчення. Ціле Торонто захоплене будовою. Точний звіт з митингу саяде.

Босович".

Ця телеграма говорить сама за себе й за те, як українське робітництво міста Торонто зрадло з ухвали з'їзду ТУРФДІМ про допомогу будові Укр. Роб. Дому в Торонто. Сама ця ухвала піддала охоті й завзяття українським робітникам в Торонто. Коли-ж ми, свідомі українські робітники й фармери Канади, в місяці від 15. лютого до 15. березня візьмемося до праці на користь будови Укр. Роб. Дому в Торонто, то тоді ми дамо торонтоносним товаришам не тільки охоту, але дійсну матеріальну допомогу. А її тепер їм дуже потрібно, бо будова в русі. Хай-же між українським робітництвом і фармерством лунає в вище наведеному місяці клич: "Воі на допомогу Українському Робітничому Домові в Торонто!"

ЗЛУЧЕНІ ДЕРЖАВИ Й НІКАРАГВА.

Роля Панамського каналу в нинішній імперіалістичній політиці Злучених Держав, відомо давно. Давно вже визналися в звязку з цим стремління вашигтонських імперіалістів взяти під своє безпосереднє контролю дрібні республіки центральної Америки. В цих пляхах Нікарагва відіграє особливий роло тому, що військово-морські кола Злучених Держав мають намір організувати там мішу морську базу. З другого боку, розробляється плян будови в цій частині Центральної Америки нового каналу між Атлантичним та Тихим океанами, бо Панамський канал визнано за недостатний для забезпечення вільного маневрування американської флотії між обома океанами. В цих умовах події, що розгорнулися в Нікарагві, мають світовий інтерес. Там сталася звичайній для американських республік "революція". Один генерал повстав проти другого генерала, щоб приборати до своїх рук урядову владу. Як робляться й субсидуються такі революції? Кожна амеріканська фінансова група давно вже розробляла це питання в усіх його організаційних деталях. Цього разу носієм "революційних ідей" став генерал Діаз. Злучені Держави його "визнали". Але тому, що при всіх повстанських обставинах організується таким чином, щоб її можна було використати як саяд, то в приморському пункті Манасагі, що є також столицею Нікарагви і особливо цікавий північно-американській військово-морській кола, повсталла небезпека для чужинців. Уряд Злучених Держав великодушно турбуючись про життя цих чужоземців, послав туди військо. "Дібералів" буде пере-морожено, Діаз тріумфуватиме і тим часом складе якусь невелику угоду з Вашингтоном, що забезпечить і контролю морську базу, і можливість почати підготувчу роботу до прокопання каналу.

Л. Величко.

ГЕТЬ РУКИ ВІД ХІНИ!

Комуністична Партія Канади закликає всі робітничі організації до сформовання конференції та створення комітетів "Геть руки від Хіни!"

Комуністична Партія Канади є першою робітничою організацією в цій країні, яка підносить аларм про британську інтервенцію в Хіні й домагається переведення кляча: "Геть руки від Хіни".

В дотичній своїй заяві комуністи, вірні своїй програмі єдиного фронту, виявляють своє становище до цієї справи й намагаються повести весь трейд-юніоний й політичний рух по лінії справжньої міжнародної політики. Передминулого тижня "Воркер", орган Компартії Канади, вказав на наглядну конечність такої акції і зробив пропозицію, щоб сформувати комітети "Геть руки від Хіни" в цілі з'організування масового протесту в Канаді проти захлавної діяльності британського імперіалізму. Перебираючи на себе ініціативу, Компартія вислала запрошення до всіх інших робітничих організацій, щоб вони сформували такі комітети "Геть руки від Хіни". Маніфест Компартії звучить в дотичному місці як саяде: "Бритійська імперіалістична влада не прикриває вже зовсім своїх намірів до прямої й отвєртвої війни з Хіною. Хоч не всіля вона навіть ще виповісти війну, проте війна вже розгорілась. Тисячі військ вислаються спішно з Англії й Індії до Шангаю, де вони концентруються разом з великою флотією воєнних кораблів проти

тами резолюцією по питанні інтервенції в Хіні (надруковану в 224 числі "Воркера"), яка домагається переведення кляча "Геть руки від Хіни". Ми вповні згодні з цією резолюцією й визнаємо зараз всіх робітників, фармерів і всі чесні елементи середньої класи, які звуть себе "пацифістами", щоб всі вони підняли єдиний рух проти британської інтервенції в Хіні, а головнво проти втягування Канади в цю війну. Ми запрошуємо всі робітничі організації приєднатися до нас, формуючи комітети "Геть руки від Хіни" в цілі масового протесту. У Великій Британії встановлено Робітничу Раду в цілі пе-

реведення цієї боротьби під клячем: "Геть руки від Хіни". Партія Праці Нової Зеландії, згідно з донесеннями, подала кабельграфічно заяву секретареві Канадійської Партії Праці в тім напрямі, що вона прирєкає піддержати Рамсея МакДоналда в усіх заходах проти оружно-ї інтервенції. На жаль, правдою є, що МакДоналд не виявив виразно свого становища проти імперіалізму. Але голос рядового робітництва стає щораз сильнішим за право Хіни на самовизначення. Канадійське робітництво не сміє лишитись позадю. Ми мусимо однодушно кликнути: "Геть руки від Хіни!" Ц.В.К. Компартії Канади.

вибирає сміття, вбиральні, підвозить частини, матеріали, мє то-що. Поміж них є й колишні титуловані, коло вбиральні працює представник відомої фамилії князів Львових.

В Німеччині.

Дорогою назад до С.Р.С.Р. через наш "Сьвєгоссоюз" в Берліні ми одержали запрошення відвідати німецькі тракторні заводи. Оглянули заводи "Ганомар" в Ганювері. Заводи раніше було призначено для паровозобудування й випускали вони при 12,000 робітниках 1,200 штук паровозів на рік. Тепер заводи "Ганомар" випускають трактори "В.Д." та автомобілі. Кількість робітників 4,000 осіб. Продукційність 25 автомобілів на день, 15 тракторів на колесах за день та 30 тракторів на місяць на гусеницях. Заводи фірми "Сіменс і Шукерт" від Берліном випускають, так звані, авофрези для обробітку землі принципом фрезування. Таких авто-фрезів випускається три типи — 4 кіньських сил, 8 кіньських сил і 35 кіньських сил. Максимальна ставка робітника 90 пфенігів за годину, таким чином, за день робітник заробляє, приблизно на радянській гроші 3 карбованці.

А. Зозуля.

В АМЕРИЦІ У ФОРДА.

Цікаві записки радянського студента про свій побут в Америці, а зокрема у фабриці Форда.

(Докінчення.)

Механізація, механізація й механізація.

Щоб поступити на завод Форда, робітникові треба відповідати лише одній невідмінній умові — бути фізично здоровим. Ні кваліфікації, ні документів не потребується. Прийняття на працю потребує лише 20 хвилин: 18 хвилин медичний огляд коміцією з 7 лікарів-спеціалістів ріжних хвороб. Вас важуть, обмірюють, слухають, вистукують, відзначають ріжні шрами, деформації й неординальності — все це записується і якщо вимоти медичного огляду задовольно — 2 хвилини на видачу картки для обліку часу праці й фабричний номер. Вас прийнято і через 10 хвилин ви вже на праці, для виконання якої в "Старому Світі" потрібні роки практики. У Форда працю провадиться 5 днів на тиждень. В суботу та в неділю заводи зачинено. В департаментах (цехах), де умови праці тяжкі, наприклад, в ливарні або малярні, з температурою 90 градусів, працюють виключно чорні. За робочий день робітник має 30 хвилин відпочинку.

Снайдок купується тут-же на заводі за 22 центи і складається з 3 бутербродів, в запечатаній коробці (ветчина, ковбаса й сир), 2 шматки солодкого торта та пирога, одного яблука або двох бананів та одної флашки фальсифікованого молока. На збірці працю провадиться в одну зміну, на механічній обробці — в дві зміни і в ливарній та термічній обробці всю добу. Первісний заробіток за 8 1/2 годинний робочий день — 5 доларів, на третій місяць — 6 доларів на день. Максимальна плата робітника, від якого потребується вже деяка кваліфікація й стаж на заводі — 7 доларів 80 центів.

Видається плату два рази на місяць в порядку живої черги. Робітник проходить через контрольний будку, подає в правельну талон реєстраційної картки і, не затримуючись, іде до другого вікна. Там одержує заготовлену суму грошей свого заробітку. Виплата заробітку на одного робітника займає менше, ніж 5 секунд. Адміністрація робітника не асекуре. Останній асекуре себе самостійно в приватних асекураційних компаніях, на випадок втрати працездатності в наслідок каліцтва, при нещасному випадкові. Підчас захворювання робітник живе на свої оодаження. Вони збираються в нього в наслідок обов'язкового внеску до банку "Форда" (щомісячно 10—12 доларів на свій бжучий рахунок). В лікарні Форда робітник платить за себе від 6 до 8 доларів на добу. У випадках нещастя асекураційна компанія судиться за компанією Форда, і якщо доведено, що нещастя трапилось з вини недоліків компанії, робітник, звичайно, одержує приблизно 12 доларів на тиждень за час хвороби та вартість лікування.

"Добродійства" Форда. Дня 15. липня 1926 р. Форд скоротив 32,000 робітників. На цій операції Форд чимало за-

робив. Перед скороченням було пущено через заводську таємну агентуру, що звільнитимуть лише тих робітників, що одержують максимальну ставку 7 доларів 80 центів. Іх покликано до контори й поодинокі переконували погодитися працювати по зниженій ставці в 6 доларів, замість іти на безробіття. Коли перед перспективою безробіття кваліфіковані робітники погодилися працювати за 6 доларів, то звільнено було рядових робітників, що одержували мінімальний оклад 5 доларів на день. Таким чином компанія й ставки знизила, і безвади скоротила 32,000 робітників.

Від компанії Форда робітник може одержати на виплат легкого автомобіля, "кару". Перший внесок становить лише \$12.50. Поміж кожної полички (два тижні) вносить 5 доларів. Але в випадкові трох-денної прострочки внесення виплати "кару" (автомобіль) негайно конфіскується, чи він буде в дома у робітника, чи в дорозі, одне слово, де-б машину не було знайдено і всі внески замишаються на користь компанії. Це навіть у тому випадкові, коли для повної виплати боргу лишився всього один внесок з 5 доларів. Подібні кредитові операції взагалі дуже поширені. Так само легко одержати повну обстановку помешкання зартістю 1,500 доларів, при первісному внескові в 1 долар і 25 центів.

У більшості радянських обивателів складалось враження, що американський робітник своїм виглядом до і після праці не відрізняється від "джентлмена". Насправді, це не так. По скінченню праці, про що сповіщає дзвінок, одурлий від втоми робітник усе, як було, лишає на місці й стрімголов, на ходу одягаючи піджак та кепку, кидается до контрольної будки, де відзначається час початку і скінчення праці, потім негайно накручує свою "кару" й іде до дому, лише "кару" у підзуді й добравшись до квартири, як був у робочому одязі, лягає відпочити. Лише через півтори години він змагає привезти себе в порядок і взятися за обід та газету. А вранці той самий брудний робочий костюм й той самий попкал до контрольної будки та на працю.

Наші земляки. На заводі Форда працює коло 29 процент Росій, Українців та Галичан. Усі вони емігрували до Америки 13 — 15 років тому. Зараз дуже цікавляться життям в С.Р.С.Р. Питання про повернення на батьківщину вважає для них особливо болельному тему й бажаюча їх повернути — велике. В день нашого від'їзду багато де-хто з них, виражаючи нас, плакали й скаржились нам на утиски з боку адміністрації тих, які мали нещастя аикликати підозріння щодо симпатій до С.Р.С.Р.

На заводах Форда працюють також і російські білогвардійці. Тримаяться ці "колишні люди" з'єднано і досі в розмові звертаються не иначе як: "Здрастуйте, господин поручник". — "Здравія желую, господин генерал". Більшість з них виконує допоміжні праці:

В колоніях, де влада капіталу, Тубільцям не життя, а рай. Живуть собі, коначою помалу, Хоч віддані буржуям на поталу. За те, що хочеш, вибери: Чи то життя у каторжній роботі, Чи просто рабськеє ярмо. Нехай пани живуть у сріблі й золоті, Іх дні минають у важкій турботі.

Які-ж права рабам дамо? Міністри рада мудро ухвалили Зрівнять перед законом всіх: Бамбуків сто ще витримати сила, А двісті для раба — то вже могила.

Воно й невідгдно, і гріх, Нехай ростуть тимчасом ті бамбуки

множать капіталу крам, Настане час, рабам розвяже руки,

Раби згадають всі колишні муки

І віддадуть борги панам. Мусій Шалю.

ЧЕСЬКІ "БРАТИ".

В чеській бюджеті на 1927 рік для Закарпатської України знаходимо такі цифри: на будову поліційної управи в Ужгороді 3,400,000 чеських корон, на будову касарень в Ужгороді 1 міліон, на будову тюрми (тажме) 2 міліони, на будову тюрми в Густі 2 міліони, на будову податкового уряду в Ужгороді 1 міліон...

В тому самому часі допомогу інвалідам з 450,000 знижено на 260 тис. Із 267 міліонів корон призначених на поміч кооператив, приватній торгівлі, будуванию мешкальних домов і т. д. для Закарпатської України призначено аж... 205 тисяч. Тих цифр досить, щоб зрозуміти як страшно використовують Чехи наших братів на Закарпаттю та який там панує режим.

З КРАКІВСЬКОЇ ТЮРМИ.

Слідство в справі 31 увязнених під замком злочинці шпїонажі вже давно покінчене і акти відішли ці 30. листопада 1926 р. до військового штабу в Кракові, і досі не вернули мимом числених ургєсів. Коли-би вернули при кішні січня, акт обвинувачення одержали-б обжаловани в лютім.

ОСЛЬО, Норвегія, 26. січня. — Робітничі послі поставили в парламенті внесок за шкільним роззброєнням держави, однак він провалився. За внеском було 33 голоси, проти внеску 142. Парламент ухвалив 40 міліонів корон на реорганізацію флотії й сухопутної армії.